

25-november 2025

CHET TILLARNI O'RGANISH BO'YICHA UMUMIY TADQIQOTLAR

Hudoyqulova Sevara Saidakbarovna

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti
ingliz tili kafedrası o'qituvchisi

sxudoyqulova@uwed.uz

Abduvaxobov Nurbek Dilshod o'g'li

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

Xalqaro iqtisodiyot va menejment fakulteti 2-bosqich talabasi,

nurbekadbduvaxobov25@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada chet tillarini o'rganishning zamonaviy yondashuvlari, onlayn ta'limning rivojlanish tendensiyalari va ularning til o'rganish uchun ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Xususan, tadqiqot Toshkentda faoliyat yuritayotgan "Ilm Markazi" rus tili onlayn maktabi misolida onlayn o'qitish metodlarining o'rnini va afzalliklarini yoritib beradi. Maqolada chet tilini o'qitishning kommunikativ, interaktiv va audiovizual yondashuvlari, ularni onlayn ta'lim jarayoniga integratsiyalash mexanizmlari hamda o'quvchi motivatsiyasi, darslarning raqamlashtirilgan modelda tashkil etilishi va pedagogik ko'makning ahamiyati batafsil tahlil qilinadi. Tadqiqotda "Ilm Markazi" onlayn maktabining o'qitish platformasi, dars tuzilishi, ustozlar malakasi, interaktiv materiallar, test tizimi va o'qitish samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillar ilmiy mezonlar asosida baholanadi. Shuningdek, markaz faoliyati SWOT tahlil asosida ko'rib chiqilib, uning kuchli jihatlari, zaif tomonlari, imkoniyatlari va kelajakda mumkin bo'lgan tahdidlari ko'rsatiladi. Maqola natijalari ko'rsatadiki, onlayn ta'lim modeli, xususan "Ilm Markazi" tajribasi chet tillarini qisqa muddatda, tizimli va interaktiv tarzda o'zlashtirish uchun samarali bo'lishi mumkin. Raqamli vositalar, multimedia materiallari

25-november 2025

va mustahkam metodik yondashuvlar zamonaviy ta'lim jarayonida yuqori natijaga erishishning asosiy omillaridan biri sifatida talqin etiladi.

Kalit so'zlar: Onlayn ta'lim, rus tili, chet tillarini o'qitish metodikasi, kommunikativ yondashuv, lingvistika, motivatsiya.

Abstract. This article analyzes modern approaches to foreign language learning, current trends in the development of online education, and their scientific-theoretical as well as practical significance for language acquisition. In particular, the study highlights the role and advantages of online teaching methods using the example of the “Ilm Markazi” Russian language online school operating in Tashkent. The article examines communicative, interactive, and audiovisual approaches to foreign language teaching, the mechanisms for integrating these approaches into the online learning process, as well as learner motivation, the organization of classes within a digitalized model, and the importance of pedagogical support.

The study evaluates the teaching platform, lesson structure, teacher qualifications, interactive materials, testing system, and factors influencing teaching effectiveness at the “Ilm Markazi” online school based on scientific criteria. In addition, the activities of the center are reviewed through a SWOT analysis, identifying its strengths, weaknesses, opportunities, and potential future threats.

The findings indicate that the online education model—particularly the experience of “Ilm Markazi”—can be effective for acquiring foreign languages in a short period in a systematic and interactive manner. Digital tools, multimedia resources, and well-established methodological approaches are interpreted as key factors in achieving high outcomes in modern educational practice.

Keywords: online education, Russian language, foreign language teaching methodology, communicative approach, linguistics, motivation.

25-november 2025

Globalashuv va raqamli transformatsiya sharoitida chet tillarini o'rganish nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki iqtisodiy raqobatning ham muhim omiliga aylandi. Xususan, rus tilini bilish O'zbekiston va Markaziy Osiyo mehnat bozori, migratsiya jarayonlari, xalqaro korporativ aloqalar, ta'lim hamkorliklari va kundalik muloqotda ham katta ahamiyat kasb etadi.

So'nggi yillarda dunyo bo'yicha onlayn ta'lim platformalari keskin ravishda kengayib, ta'limni samarali olib borish, xarajatlarni minimallashtirish va o'quv jarayonini moslashuvchan qilish imkonini yaratmoqda. Chet tillarini aynan raqamli muhitda o'rganish esa multimedia vositalari, audio-vizual materiallar, real vaqt mexanizmlari va interaktiv topshiriqlar orqali yanada qulaylashdi. O'zbekiston ham bu jarayondan chetda qolmadi — yurtimizda onlayn til maktablari tobora ko'payib, o'zaro raqobat va sifat ko'rsatkichlarining ortishiga sabab bo'lmoqda.

Shunday platformalardan biri — Toshkentda joylashgan “Ilm Markazi” rus tili onlayn maktabi bo'lib, qisqa vaqt ichida o'z auditoriyasiga ega bo'ldi va zamonaviy raqamli pedagogik yondashuvlarni qo'llagan holda til o'rgatish xizmatlarini taklif etmoqda. Ushbu maqolada markazning o'qitish metodlari, amaliy natijalari va ilmiy-nazariy jihatdan o'rni tahlil qilinadi.

Chet tillarni o'rganish bo'yicha nazariy asoslar va muhim omillar:

Til o'rganish jarayoni insonning kognitiv, emotsional va motivatsion mexanizmlariga bevosita bog'liq. Bu jarayonni quyidagi faktlar bilan asoslashga harakat qilaman:

Integrativ motivatsiya — o'rganayotgan til mamlakatining madaniyati yoki jamiyatiga yaqinlashish uchun o'rganish shuningdek, nima uchun til o'rganilayotganligini ko'rsatib beruvchi va samara beruvchi omildir (Gardner, R.C. 1985).

Yosh omili — bilamizki, katta yoshdagi insonlarda til o'rganish uchun eslab qolish va bilim olish tezligi pastroqdir, lekin ular mantiqiy strukturalarni yaxshiroq tushuna oladi (Freeman, D., & Long, M. 1991).

25-november 2025

Doimiy amaliyot metodi — tilni chuqur va samarali o'zlashtirish 70% muloqotga bog'liq (Krashen, S. 1982).

Zamonaviy metodlar va ularning ahamiyati. Kommunikativ metod — tilni amaliy nutq orqali o'rgatish metodikasi ya'ni bunda asosiy nutq jarayoni uchun kerakli grammatik strukturalar nutqa jarayonida o'zlashtirishga urg'u beriladi (Harmer, J. 2010).

Task-based learning metodi — qiziqarli va interaktiv topshiriqlarni bajarish orqali tilni tabiiy o'zlashtirish (Ellis, R. 2003)

Audiovizual yondashuv — kino lavhalari, audio materiallar, animatsiya orqali tez va samarali o'rganish shuningdek bu jarayonda til o'rganish jarayonida o'rganuvchi o'zi qiziqqan sohalarga oid ma'lumotlarni ham olishi mumkin bo'ladi (Mayer, R.E. 2021)

Immersion (to'liq til muhitiga sho'ng'ish) — til muhitini sun'iy yaratish va o'quvchini shu uhitga kiritish (Swain, M. and Lapkin, S. 1995)

“Ilm markazi” rus tili onlayn maktabi faoliyatining tahlili. O'qitish tizimi quyidagi o'quv jarayonidan foydalanib keladi:

- Haftasiga 6 kunlik darslar (3 ta grammatika+3 ta suhbat mashg'ulotlari)
- Kino lavhalari asosida yaratilgan darsliklar
- 400 dan ortiq testlar
- 40dan ortiq matn-topshiriqlar
- Raqamli lug'at (1000 ta so'z)

Muloqotda eslab qolish oson bo'lishi uchun “1000 ta gap” deb nomlangan darslik va dars mashg'ulotlarini yanada samarali va o'rganilgan ma'lumotlarni esda saqlab qolish oson bo'lishi uchun “Workbook”.

- Audio materiallar orqali eshitish ko'nikmasini rivojlantirish
- Real vaqtda chat guruxi va 2ta (asosiy va yordamchi) ustoz nazorati

Pedagoglar va malaka oshirish. “Ilm markazi” jamoasi o'zida C1-C2 darajadagi o'qituvchilarni o'ziga ishga oladi va bu o'quvchilarga grammatikani chuqur talqin qilish,

25-november 2025

talaffuz ustida ishlash va rus tilidagi real muloqot jarayonini yaratishda muhim ro'l o'ynaydi.

O'quvchilar uchun qulayliklar yaratish. Markazda har bir o'quvchiga onlayn platforma, nazoratchi menejer, sertifikat, pulni qaytarish imkoniyati(shartli holatlarda), qisqa muddatda (3 oy) natijaga erishish modeli.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, har bir jarayonni bir-necha tomondan tahlil qilish orqali uning biz kuchli, kuchsiz tomonlarini, imkoniyatlarini va kelgusi faoliyati uchun tahdidlarni bilishimiz va ko'proq ma'lumotlarga ega bo'lishimiz mumkin bo'ladi, shu sababli ham ushbu maqolada "Ilm markazi" rus tili onlayn maktabini "SWOT" tahlil qilish orqali u haqida ko'proq tasavvurga ega bo'lishimiz mumkin.

- Kuchli jihatlar

1. Qulay onlayn tizim — "Ilm markazi" rus tili onlayn maktabi o'quvchilar uchun kunning istalgan vaqtiga o'quvchilarni hoxishiga va imkoniyatiga qarab darslarni qo'yib bera oladi va bu ko'pchilik tomonidan ma'qul ko'riladi.

2. Interaktiv darsliklar va kinolavhalar — har bitta videodars interaktiv kino lavhalar bilan ishlab chiqilgan, shuningdek bu metodika o'quvchiga ma'lumotlarni qiziqarli voqealarga bog'lab eslab qolishiga yordam beradi.

3. Malakali ustozlar — markaz ma'lumotlariga ko'ra jamoada 100dan ortiq yuqori tajriba va malakaga ega asosiy va yordamchi ustozlar faoliyat ko'rsatadi, bu o'quvchilarga qulaylik yaratish va ularni bilim olishini yengillashtirish uchun tuzilgan model.

4. Muloqotga asoslangan 3 oylik metod — "Ilm markazi" kurslari bir nechta ta'riflarda taklif etiladi va har bir ta'rifda natijaga 3 oy muddatda erishish kafolatlanadi, agar darslarga o'z vaqtida qatnashib ham natijaga erishmasa o'quvchiga kurs uchun qilgan to'lovi kurs boshida tuzilgan shartnoma asosida qaytarib beriladi.

- Zaif jihatlar

25-november 2025

Internet sifati past bo'lgan hududlarda ishlovchi va yashovchi fuqarolar uchun qiyinchilik muammosi, shuningdek mobil internet sifati past bo'lgan hududlar uchun yetarli darajada yechim haligacha ochiq qolayotganligi.

Vazifalar ko'pligi va multitasking muammosi — “Ilm markazi” metodikasi bo'yicha kurslariga yozilgan o'quvchilarning ko'pchilik qismi ishlaydigan va chet et fuqarolari bo'lganligi hisobiga ularda vazifalar nisbatan ko'p, shu sababli o'quvchilarning bir qismi kursni oxirigacha tugatmasdan to'xtatishga sabab bo'ladi.

Dars jarayonlarining nazorati kuchli emasligi — ba'zida o'quvchilar darslar nazorat kamligidan shikoyat qilishadi va bu o'z-o'zidan kelgusi mijozlarda salbiy fikrlar paydo bo'lishiga olib keladi.

- Imkoniyatlar. Rus tiliga talabning doimiy o'sishi — Markaziy Osiyo mintaqasidagi davlatlarda asosan rus tili ko'p ro'l o'ynagaligi uchun keyinchalik ham rus tiliga talab o'sishda davom etadi.

Migratsiya, IT va tibbiyot sohalarida rus tilining zarurligi — O'zbekiston aholisining bir qismi Rossiya Federatsiyasida ishlaydi va ular uchun rus tilini o'rganish muhim va har bir jarayon uchun dolzarbdir, bu esa o'z navbatida rus tilini onlayn o'rganish uchun yetarli darajada talabni ta'minlab beradi (The diplomat, 2024)

Yangi texnologiyalar (AI, audio-botlar, interaktiv platformalar) bilan integratsiya qilish. Ma'lumotlarga ko'ra til o'rganish qo'shimcha inson imkoniyatlarini kengaytiruvchi muhim omildir. Shuning uchun ham O'zbekistonda rus tilini o'rganish uchun yetarli darajada talab bor va bu doimiy o'sib boradi. Bunga quyidagi sabablar bor. Birinchidan O'zbekiston hududida davlat tashkilotlari va yirik kompaniyalar ham o'z faoliyatini yuritishda o'zbek tilidan keyin rus tiliga tayanadi va bu o'z navbatida rus tilining O'zbekiston hududidagi mavqeyini belgilab beradi. Ikkinchidan rus tilidagi adabiyotlarning ko'pligidir, negaki rus adabiyoti va madaniyati dunyo miqyosida o'ziga yetarli darajada nufuzga ega. Uchinchidan geosiyosiy muhitdir, O'zbekiston va Markaziy

25-november 2025

Osiyo davlatlari hududiy, iqtisodiy jihatdan Rossiyaga qo'shnidir, shuning uchun davlat o'z siyosatini olib borishida ham rus tilining o'rnini kattadir.

- Tahdidlar

1. Onlayn ta'lim bozoridagi kuchli raqobat-O'zbekiston sharoitini hisobga olib aytadigan bo'lsak chet tillarni o'qitish bo'yicha va ularning yangi metodikalarini ishlab chiqish bo'yicha yildan-yilga o'quv markazlar soni oshib bormoqda. Bu o'z navbatida chet tillarni o'qitishga moslashgan o'quv markazlar orasidagi raqobatni kuchaytiradi.

2. AI til o'rgatuvchi platformalarning tez rivojlanishi-bugungi texnologiya va zamonaviy til o'rgatuvchi platformalarni ishlab chiqilishi til o'rganish uchun yetarli darajada qulayliklarni yaratib bermoqda va buning natijasida til o'rganish yanada o'rganuvchilar uchun tanlash imkoniyatini bermoqda.

3. O'quvchilarni uzoq muddat ushlab turish qiyinligi-bilamizki til o'rganishning yangi metodikalari va usullari yaratilishiga qaramasdan uni erkim muloqot darajasiga yetish uchun qanchadir muddat kerak va bu vaqtda ayniqsa onlayn o'quvchilarni ushlab turish nisbatan oflayb ta'limga qaraganda qiyinroq. Bu "Ilm markazi" va shunga o'xshash onlayn o'quv markazlari uchun juda katta muammolarda biridir.

4. Onlayn o'quv markaz faoliyatlari va ta'lim tizimi qanchalik kuchli bo'lmasin onlayn ta'limga o'zbek xalqi uchun yetarli darajada yangilik va aynan rus tilini onlayn o'rganish uchun insonlarda butkul ishonchni shakllantirish nisbatan qiyinroq va bu yaxshilanishi uchun qanchalik darajada vaqt kerak.

XULOSA. Tadqiqot natijalarida shuni aytish mumkinki, onlayn ta'lim modeli zamonaviy pedagogika talablariga to'laqonli javob beradi va chet tillarini, xususan rus tilini o'qitishda samarali yechim bo'lib xizmat qilishi mumkin. "Ilm Markazi" onlayn maktabi misolida ko'rishimiz mumkinki, kommunikativ metod, audio-vizual materiallar, muntazam amaliyot va individual kuzatuv tizimi qisqa muddatda yuqori natija berishga qodir.

25-november 2025

SWOT tahlil shuni ko'rsatadiki, markazning kuchli tomonlari va mavjud imkoniyatlari uni onlayn ta'lim bozorida yetakchi o'rinni egallashi uchun zamin yaratadi. Shu bilan birga, raqobat, texnologik o'zgarishlar va o'quvchi intizomiga bog'liq tahdidlar ushbu tizimni doimiy takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Umuman olganda, "Ilm Markazi" tajribasi onlayn ta'limning O'zbekistonda til o'rgatish jarayonini yangi bosqichga olib chiqayotganini tasdiqlaydi. To'g'ri tanlangan metodika, zamonaviy texnologiyalar va pedagogik yondashuvlar chet tillarini o'rganishni yanada samarali, ommabop va qulay qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Gardner, R.C. (1985) *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. London: Edward Arnold.
2. Larsen-Freeman, D., & Long, M. (1991). *An Introduction to Second Language Acquisition Research*. London: Longman
3. Krashen, S. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press
4. Harmer, J. (2010). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson.
5. Ellis, R. (2003) *Task-based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
6. Mayer, R.E. (2021) *Multimedia Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Swain, M. and Lapkin, S. (1995) 'Problems in output and the cognitive processes they generate', *Applied Linguistics*, 16(3), pp. 371–391
8. Ilm markazi rus tili onlayn maktabi <https://ilm-markazi.uz/>
9. The diplomat <https://thediplomat.com/2024/04/how-are-patterns-of-labor-migration-from-uzbekistan-changing/>